

ARBORISTI KUTSEEKSAAMI JUHEND
KUTSEÕPPEASUTUSE LÕPETAJATELE
2025

(põhineb 2019. aasta kutsestandardil)

Kinnitatud Eesti Arboristide Ühingu kutsekomisjoni poolt märtsis 2025.

1. ÜLDINE INFORMATSIOON

- 1.1. Arboristi kutse esmakordse taotlemise eeltingimuseks on erialase kutsehariduse tasemeõppe õppekava täies mahus läbimine.
- 1.2. Kutseeksamile lubamine toimub kutseõppeasutuse direktori käskkirja alusel. Kutseeksamile pääsemiseks peavad järgnevad eeldusained/moodulid olema sooritatud vähemalt nädal enne kutseeksami toimumist.
- 1.3. Eeldusained/moodulid:
 - 1) Karjääri planeerimine ja ettevõtluse alused
 - 2) Raietöö alused
 - 3) Puuhoolduse alused
 - 4) Puude istutamine ja järelhooldus
 - 5) Ronimiskõitega töötamine
 - 6) Viljapuude hooldamine
 - 7) Puuhooldustööd korvtõstukilt
 - 8) Parkmetsade ja haljastute hooldus
 - 9) Raied eritingimustes
 - 10) Puuhoolduse eritööd
 - 11) Praktika töökeskkonnas
- 1.4. Kutseeksamiga hinnatakse kõiki arboristi kutsestandardis kirjeldatud kompetentse, mis on alljärgnevad:
 - B.2.1 Võsa- ja kettsaagidega töötamine
 - B.2.2 Puittaimede istutamine ja ümberistutamine
 - B.2.3 Puittaimede lõikamine ja raie
 - B.2.4 Viljapuude hooldamine
 - B.2.5 Puittaimede erihooldustööde tegemine
 - B.2.6 Tõstukilt töötamine
 - B.2.7 Ronimiskõitega töötamine
 - B.2.8 Esmaabi andmine ja päästevõimekus
 - B.2.9 Juhtimine, juhendamine ja majandamine
 - B.2.10 Kutset läbiv kompetents

Kompetentsi olemasolu tõendatakse peatükis 2 esitatud tegevusnäitajate hindamise kaudu. Õpingute käigus tõendatavad kompetentsid loetakse kutseeksami osaks, need on kirjeldatud peatükis 2.

1.5. Kutseõppeasutuse seadusest tulenevalt on õpilasel õigus kutseeksami ebaõnnestumise korral kool lõpetada koolieksamiga. Koolieksamiga lõpetamisel ei väljastata õpilasele kutsetunnistust ega kanta tema nime kutseregistrisse. Õpilasele väljastatavaks dokumendiks on sel juhul kooli lõputunnistus.

2. KOMPETENTSIDE HINDAMISE MEETODID TEGEVUSNÄITAJATE KAUPA

Kompetents B.2.1 Võsa- ja kettsaagidega töötamine			
Tegevusnäitajad:		Tõendusmeetod	Märkused
1	Hindab töömaad ja selle eripärast tulenevaid riske. Valib sobivad töö- ja turvavahendid vastavalt töö iseloomule. Veendub töö- ja turvavahendite korrasolekus.	Portfoolio või raietöölise kutsetunnistus, vähemalt tase 2	Praktilised oskused tõendatakse õpingute käigus.
2	Töötab võsasaega lähtudes tööülesandest, kasutab ergonoomilisi ja ohutuid töövõtteid.		
3	Töötab kettsaega lähtudes tööülesandest, kasutab ergonoomilisi ja ohutuid töövõtteid.		
4	Hooldab töö- ja turvavarustust, lähtudes vajadusest ja arvestades kasutus- ja hooldusjuhendeid.		
5	Annab õnnetusjuhtumi korral vältimatut abi, vajadusel kutsub professionaalse abi ja teavitab õnnetusjuhtumist vastavalt etteantud korrale asjakohaseid isikuid.		
Kompetents B.2.2 Puittaimede istutamine ja ümberistutamine			
Tegevusnäitajad:		Tõendusmeetod	Märkused
1	Tähistab istutustööde teostamise koha, tagamaks võimalike kõrvalseisjate (jalakäijad, sõidukid jms) turvalisuse. Valmistab ette istutuskoha, lähtudes tööülesandest ning arvestades istiku ja selle juurestiku suurust, kasvupinnase iseloomu ning muid asjaolusid.	Portfoolio, puittaimede määramisülesanne, kirjalik test	Praktilised oskused tõendatakse õpingute käigus.
2	Valib istutamiseks kvaliteetsed ja tööülesandele vastavad istikud. Tagab objektile olevate taimede nõuetekohase hoiustamise.		
3	Istutab puittaimi, arvestades istiku eripära ja puu bioloogiat ning projektist ja kasvukohast tulenevaid nõudeid.		
4	Valmistab püsival kasvukohal kasvava puu juurekava ja võra ette ümberistutamiseks uuele püsivale kasvukohale.		
5	Teeb istutatud puittaimedele või ümberistutatud puudele järelhooldust, lähtudes tööülesandest, puu ja kasvukoha eripärast ning bioloogiast. Kasutab järelhoolduseks sobivaid töövahendeid ja -materjale. Hindab visuaalselt		

	istutatud taimede seisundit ja hooldusvajadust ning rakendab vajadusel meetmeid taimede juurdumise ja elujõulisuse tagamiseks.		
6	Korrastab objekti ja taastab haljastuse.		
Kompetents B.2.3 Puittaimede lõikamine ja raie			
Tegevusnäitajad:		Tõendusmeetod	Märkused
1	Koostab riskianalüüsi ja valib sobivad riskide maandamise meetmed.	Portfoolio, praktiline töö, puuseente määramisülesanne	
2	Hindab hoolduslõikuse vajadust, arvestades puu seisundit, bioloogiat, kasvukohta (tänav, park, parkmets, koduaed, õhuliini lähedus vm) ja majandamissuunda. Planeerib lõikustöid, lähtudes hoolduslõikuse vajadusest, mahust, võimalikest riskidest ning võrasse tõusmise meetodist.	Portfoolio, puuseente määramisülesanne, kirjalik test	Praktilised oskused tõendatakse õpingute käigus.
3	Teeb puittaimede kujunduslõikust, lähtudes puu bioloogiast ja liigilisest eripärast ning majandamissuunast, kasutades sobivaid töövahendeid ja ohutuid töövõtteid.		
4	Teeb puittaimede hoolduslõikust (võra puhastamine, harvendamine, tõstmine) kas tõstukilt või köielt, lähtudes puu bioloogiast, vanusest, tervislikust seisundist, liigilisest eripärast ja majandamissuunast, kasutades sobivad töövahendeid ja ohutuid töövõtteid.	Portfoolio, praktiline töö, kirjalik test, puittaimede määramisülesanne	
5	Hindab langetamise ohufaktoreid ja langetab turvaliselt puid (täistüvedena või seksioonidena). Tagab raie käigus inimeste, vara ja ümbritseva keskkonna ohutuse. Vastavalt tellijaga sõlmitud kokkuleppele jätkab langetatud tüved ja käitleb raiejäätmeid.	Portfoolio ja praktiline töö	
6	Hooldab parkmetsi, lähtudes parkmetsa hoolduskavast ja/või parkmetsa majandamise ja ökoloogia põhimõtetest.	Portfoolio	Praktilised oskused tõendatakse õpingute käigus.
7	Vastavalt tellijaga sõlmitud kokkuleppele käitleb raiejäätmeid ja taastab haljastuse.	Portfoolio ja praktiline töö	
Kompetents B.2.4 Viljapuude hooldamine			
Tegevusnäitajad:		Tõendusmeetod	Märkused
1	Planeerib lõikustööd, lähtudes viljapuude bioloogiast ning seisundist.	Portfoolio	Kompetents tõendatakse õpingute käigus
2	Teeb viljapuude hoolduslõikust kasutades asjakohaseid töövahendeid, lähtudes puu liigist, sordist, pookealuse tüübist, hooldusvajadusest ja seisundist.		

3	Kaitseb viljapuude tüvesid ja võrsid kahjustavate mõjude eest, lähtudes liigist, kasvukohast ja kahjustavatest teguritest (päikesekahjustus, ulukid, mehaanilised vigastused jne).		
4	Hindab väetamisvajadust ja väetab.		
5	Teeb taimekaitsetöid, lähtudes kahjustuse iseloomust (kahjurid, haigused) ning preparaatide kasutusjuhistest.		

Kompetents B.2.5 Puittaimede erihooldustööde tegemine

Tegevusnäitajad		Tõendusmeetod	Märkused
1	Koostab riskianalüüsi ja valib sobivad riskide maandamise meetmed.	Portfoolio	Kompetents tõendatakse õpingute käigus
2	Rakendab ehitusobjektidel kasvavate puittaimede võra, tüve ja juurte kaitseks asjakohaseid meetmeid, lähtudes puu bioloogiast ja puu kaitset reguleerivate normdokumentide ning muude ettekirjutuste nõuetest.		
3	Valib sobiva tugivöö tüübi, paigaldamise skeemi ja materjali. Paigaldab puudele tugivööd, valides tugivöö tüübi, paigaldamise skeemi ja materjali vastavalt puu seisundile.		
4	Hindab kasvupinnase seisundit ning rakendab meetmeid kasvupinnase parandamiseks (nt õhustamine ja väetamine).		
5	Rakendab kaitsemeetmeid puittaimi kahjustavate mõjurite vastu, lähtudes liigist, kasvukohast ja kahjustavatest teguritest (nt päike, soolad, ulukid, mehaanilised vigastused jne).		
6	Rakendab meetmeid puittaimede haiguste levimise ennetamiseks ja teeb taimekaitsetöid lähtudes kahjustajast ja preparaatide kasutusjuhenditest.		
7	Vastavalt tellijaga sõlmitud kokkuleppele korrastab objekti.		

Kompetents B.2.6. Tõstukilt töötamine

Tegevusnäitajad		Tõendusmeetod	Märkused
1	Koostab riskianalüüsi ja valib sobivad riskide maandamise meetmed.	Portfoolio	Kompetents tõendatakse õpingute käigus
2	Valib ja tellib sobiva tõstuki, lähtudes töö iseloomust.		
3	Veendub, et tõstuk on töökorras ja läbinud ettenähtud tehnilise kontrolli. Seab tõstuki ohutusse tööasendisse.		
4	Juhib tõstuki liikumist ja/või suhtleb tõstukijuhiga või maatoega, kasutades kokkulepituid märguandeid. Hooldab või langetab puid, arvestades tõstukilt töötamise ohutusjuhendeid ja puude hoolduseesmärke. Teeb koostööd korvis töötava abilisega. Tagab inimeste, vara ja keskkonna ohutuse töö käigus.		

Kompetents B.2.7 Ronimiskõitega töötamine			
Tegevusnäitajad		Tõendusmeetod	Märkused
1	Koostab riskianalüüsi ja valib sobivad riskide maandamise meetmed.	Portfoolio ja praktiline töö	
2	Lähtudes tööülesandest valib nõuetekohaselt sertifitseeritud ronimisvarustuse, isikukaitse- ja töövahendid ning veendub nende tehnilises korrasolekus.		
3	Teeb kõielt puuhooldus- või langetustöid, arvestades hoolduse- ja raie eesmäärke. Teeb koostööd maatoega ning tagab inimeste, vara ja keskkonna ohutuse töö käigus.		
4	Hooldab ronimisvarustust, arvestades tootjapoolseid juhiseid.		
Kompetents B.2.8 Esmaabi andmine ja päästevõimekus			
Tegevusnäitajad:			
1	Hindab olukorda sündmuskohal, lähtudes enese ja kannatanu ohutusest ning võimalikust õnnetuse põhjusest. Maandab järgneda võivate õnnetuste riski ja teavitab häirekeskust.	Portfoolio ja praktiline töö	
2	Hindab kannatanu seisundit visuaalselt, verbaalselt ja/või manuaalselt, selgitades esmaabi andmise vajaduse vastavalt vigastuse eripärale.		
3	Hindab vajadust ja võimalusi tuua kõrgtööd tegev kannatanu maapinnale.		
4	Toimetab võimalusel abitus seisundis kannatanu turvaliselt maapinnale, kasutades selleks kas oma või kannatanu ronimissüsteemi.		
5	Annab esmast elupäästvat abi vastavalt oma pädevusele ja vigastuse eripärale või järgib häirekeskuse juhiseid.		
6	Teavitab juhtunust asjakohaseid isikuid.		
Kompetents B.2.9 Juhtimine ja majandamine			
Tegevusnäitajad			
1	Tutvub lähteülesandega ning koostab tööga seotud kulude kalkulatsiooni või hinnapakumise, lähtudes töö eripärast ning arvestades kehtivatest õigusaktidest tulenevaid nõudeid.	Portfoolio	Kompetents tõendatakse õpingute käigus
2	Sõlmib tellijaga lepinguid, võtab objekte tööks vastu ja annab neid üle. Dokumenteerib tehtud tööd vastavalt lepingule.		
3	Nõustab kliente puuhooldusega seotud küsimustes.		

4	Veendub vajalike lubade ja kooskõlastuste olemasolus. Nende puudumisel korraldab nende hankimise või hangib need, arvestades kehtivatest õigusaktidest tulenevaid nõudeid.		
5	Juhib ja juhendab kaastöötajaid, annab edasi erialast oskusteavet.		
Kompetents B.2.10 Arborist, tase 4, kutset läbiv kompetents			
Tegevusnäitajad			
1	Peab tähtsaks eetilisi tõekspidamisi ja väärtusi, järgib arboristi eetikanorme (Lisa 1 - arboristi kutse-eetika).	Portfoolio ja kirjalik test	Digipädevuste enesehindamise skaala vt kutsestandardi Lisa 2. Keelteoskuse tasemete kirjeldused – vt kutsestandardi Lisa 3
2	Peab kinni kokkulepetest, täidab endale võetud ülesandeid tähtajaliselt ja kvaliteetselt.		
3	Näeb ette oma tegevuse või tegevusetuse tagajärgi ja võtab vastutuse nende eest.		
4	On avatud koostööle, osaleb meeskonnatöös; suhtleb klientide ja kolleegidega, tegutseb parima ühise tulemuse saavutamise nimel.		
5	Järgib oma töös keskkonnahoiu, sh liigikaitse põhimõtteid.		
6	Kasutab arvutit iseseisva kasutaja tasemel		
7	Kasutab oma töös eesti keelt tasemel B2. On võimeline suhtlema tööalaselt ka vähemalt ühes võõrkeeles tasemel A2		

3. HINDAMISÜLESANDED JA -KRITEERIUMID

Taotleja kompetentsust hinnatakse järgnevate eksamiülesannete abil:

A. Praktilised ülesanded:

1. Varustuse ronimiseelne kontroll
2. Puuronimine (koosneb 4-st osaülesandest):
 - 2.1. Riskianalüüs ja riskide maandamine puuhooldustöödel
 - 2.2. Kõie paigaldus
 - 2.3. Ronimine
 - 2.4. Võras liikumine koos puuhooldus- ja *rigimis*ülesande sooritamisega
 - 2.4.1. Võras liikumine ja puuhooldus
 - 2.4.2. *Rigimine*
3. Tegutsemine arboristi maatoena
4. Kannatanu päästmine
5. Sõlmede demonstreerimine

B. Teoriaülesanded

6. Puuliikide määramine
7. Puuseente määramine
8. Kirjalik teooriatest

C. Portfoolio

9. Portfoolio, sh eelhindamine ja vestlus

1. Varustuse ronimiseelne kontroll

Ülesande tingimused:

Ülesande sooritamise käigus esitleb eksaminand oma varustust, tõendab varustuse korrasolekut ning vastavust nõuetele ja selgitab selle kasutamist. Varustuse kompleksus peab tagama eksamiülesannete sooritamise. Varustus peab vastama lisas 3 toodud nõuetele.

Eksaminandi, kelle varustus on hindamiskomisjoni poolt tunnistatud kõlbmatuks, ei lubata ülesannete 2, 3 ja 4 sooritamisele. Need ülesanded loetakse mittesooritatuks.

2. Puuronimine

Ülesanne koosneb neljast osaülesandest. Ülesanded 2.2-2.4 sooritatakse puul, mille kõrgus on vähemalt 15 meetrit ning mis võimaldab töötamist vähemalt 10 meetri kõrgusel. Aega kogu tervikülesande sooritamiseks on maksimaalselt 2 tundi (sh *rigimis*ülesanne) ja lisaks 15 minutit riskianalüüsiks.

Eksamineeritav valib oma sooritusjärjekorda ootavate kandidaatide seast endale abilise (maatoe), kes osutab vajadusel puuhooldajale asjakohast abi ning väldib kõrvaliste isikute sisenemise tööalasse. Maatoena tegutsemise kirjeldus ja soorituskriteeriumid on esitatud ülesandes nr 4.

Ajavõtt algab hetkest, mil alustatakse kõie paigaldamist ja lõpeb siis, kui kõis on puult eemaldatud. Kui komisjon sekkub ülesande sooritamisse, siis selleks ajaks ajavõtt peatatakse. Ajalimiidi ületamisel on hindamiskomisjonil kaalutlemisõigus.

Puuronimisel ja päästmisel tuleb silmas pidada:

- SRT süsteemi puhul ei ole lubatud laskuda vaid haarava sõlmega.
- Kui ronija kasutab võrassa tõusmiseks SRT süsteemi, mille üks osa on shumaar, siis peab sellel olema julgestus (*back-up*). Selleks sobib teine shumaar või haarav sõlm, mis asetseb shumaarist kõrgemal ja samal kõiel. Kõiki SRT süsteeme tuleb demonstreerida ja lahti seletada varustuse kontrolli ajal.
- SRT kõielt tohib töötada kasutades *in-line* ankrut, shumaarid ankruks ei sobi. Ankrupunkti all (kuni 45cm) tuleb kasutada sobivat stoppersõlme, juhul kui ronija ei kasuta juba sobivat sõlme (vahemehe sõlm) ankrupunktina. Kui ronija plaanib kasutada *in-line* ankrut, siis annab ta sellest eelnevalt eksamineerijale teada ning demonstreerib süsteemi maa peal olles.

2.1. Riskianalüüs ja riskide maandamine

Ülesande tingimused:

Puuhoiduse või langetamise riskianalüüsi ning riskimaandamisplaani koostamiseks tutvub iga eksamineeritav talle loositud puuga ning selle paiknemisega konkreetsetes asularuumis. Riskianalüüs tuleb läbi viia samade puude suhtes, millel sooritatakse ronimisülesanne. Eksaminand hindab võimalikke riskifaktoreid ning koostab nende maandamiseks vajalike abinõude plaani. Riskianalüüs koostatakse kirjalikult ja kantakse hindajatele ette suuliselt. Riskianalüüsi koostamiseks antakse aega **15 minutit**.

Riskianalüüs viiakse läbi allpool esitatud blanketil.

Ülesande sooritamisel on lävendiks, et maandatud on kõik:

- 1) eksami sooritaja enese elu ja tervisega seotud riskid, sh võimalike, eksaminandile teada olevate puute või krooniliste haiguste ägenemisest tulenevad riskid;
- 2) kaastöötajate elu ja tervisega seotud riskid;
- 3) möödakäijate elu ja tervisega seotud riskid;

Muudel juhtudel on hindamiskomisjonil kaalutlemisõigus.

Objekti aadress:

Juurdepääsu kirjeldus:

Lähim meditsiinasutus:

Jrk	Riskifaktori grupp	Riskide loetelu (täidab õppija)	Maandamine (täidab õppija)	Jah/ei (Täidab hindaja)
1.	Eksaminandi tervislikust seisundist tulenevad riskid			
2.	Hooldatavast objektist tulenevad riskid (sh rigimisülesande sooritamise seotud riskid)			
3.	Elektriohutus			

4.	Liiklusohutus			
5.	Maapinna eripärast tulenevad riskid			
6.	Ilmaoludega seotud riskid			
7.	Riskid kaastöötajatele ja möödakäijatele			
8.	Riskid hoonetele ja rajatistele			
9.	Riskid säilitatavale puittaimestikule			
10.	Muud riskid (<i>loetleda</i>)			

2.2. Kõie paigaldus

Eksamiülesande täitmise alustamise kellaaeg (kõie paigaldamise algusest arvates):

Jrk.	Kriteerium	jah	ei
1.	Kirjeldab õigesti oma tööplaani, tövõtteid ja nende järjekorda. Kui töö käigus muudab tööplaani, siis teavitab sellest hindajaid.		
2.	Paigaldab ronimiskõie endale sobival viisil.		
3.	Tagab omaenese ohutuse, kasutades kas visiiri või kaitseprille ning nõuetele vastavat kiivrit.		
4.	Tagab kohalviibijate ohutuse, vältides nende sisenemist tööalasse.		

2.3. Puuronimine

Jrk	Kriteerium	jah	ei
1.	Valib ankrupunkti koha sellisel kõrgusel, mis võimaldab töötamist vähemalt 10 meetri kõrgusel maapinnast ja ülesande sooritamist kõie nurgaga kuni 45° (kinnitatud töökõiega kuni 65°). Vajadusel paigaldab kambiumikaitse.		
2.	Kontrollib enne ronimise alustamist ankrupunkti turvalisust nn kahemehe meetodil*.		
3.	Demonstreerib enne ronimise alustamist oma ronimissüsteemi korrasolekut kõiel rippudes.		
4.	Lepib kokku asjakohase vastastikuse suhtlusviisi (hoiatushüüded, vile, viiped) maatoega ning põhjendab valikut; suhtleb maatoega kokkulepitud viisil ning veendub, et hoiatust on kuulnud.		
5.	Kasutab vigadeta enda poolt valitud ronimismeetodit võraste tõusmisel (sh SRT-meetod).		
6.	Tagab ohutuse, olles (terariistadega) töötamise hetkel kinnitatud vähemalt kahe kõiega.		
7.	Kasutab nõuetele vastavalt kiivrit, visiiri või kaitseprille.		
8.	Teeb koostööd maatoega.		
9.	Töötab puul varustust, puu osi jms alla pillamata.		
10.	Kasutab varustust vastavalt kasutusjuhendile.		

* Ankrupunkti turvalisuse kontrollimiseks kahemehemetodil valib eksaminand oma kehamassiga enam-vähem võrdse või suurema kehamassiga paarilise.

2.4. Võras liikumine koos puuhooldus- ja rigimisülesande sooritamisega

Ülesande tingimused:

Puuhooldusülesande sooritamisel demonstreerib eksaminand oksal liikumist vähemalt 4 meetri kaugusele tüvest või 2/3 ulatuses kõige pikemast oksast. Eksaminand teeb mootorsaega hindamiskomisjoni liikmete poolt osutatud okstel löikeid demonstreerides nii elusate kui kuivade okste eemaldamist. Peenemate okste eemaldamisel kasutab käsisaagi.

2.4.1. Võras liikumine ja puuhooldus

Jrk	Kriteerium	jah	ei
1.	Demonstreerib ohutut oksal liikumist (välja ja tagasi) nõutavas ulatuses (vt ülaltpoolt).		
2.	Töötab ohutult käsisaega, eemaldades peenemaid oksa okste alla viskamisel või kukutamisel hoiatab all olijaid.		
3.	Eemaldab kettsaega oksa, kasutades seda õigesti (vastavalt kasutusjuhendile); teeb õigesti 3-võttelist löiget, tagades ohutuse ning nõuetekohase löikepinna; okste alla viskamisel või kukutamisel hoiatab all olijaid.		
4.	Viskab või kukutab oksad üksnes kokkulepitud turvatsooni.		
5.	Saagimisvälisel ajal kasutab sael ketipidurit.		
6.	Liigub võras ohutult ühest tööpunktist teise, kasutades SRT või DRT meetodit.		
7.	Lülitab võras liikumise ajaks sae välja.		
8.	Suhtleb maatoega asjakohaselt ning kokkulepitud viisil; veendub oma sõnumi kuuldavuses.		
9.	Laskub ohutult.		
10.	Eemaldab kõie ja kambiumikaitse puult.		
11.	Kasutab turvaliselt töövarustust, vältides esemete mahapillamist.		

Ülesande lõpetamise kellaaeg:

Vigade esinemisel on hindamiskomisjonil kaalutlemisõigus vastavalt vigade raskusele teha eksaminandile hoiatus või lugeda ülesanne mittesooritatuks.

Hoiatus tehakse järgmiste vigade korral:

- 1) löiketasapindade vahet näitava astme puudumist 3-võttelise löike puhul;
- 2) koore- või puidurebendi tekitamisel.

Ülesanne loetakse mittesooritatuks järgmiste vigade korral:

- 1) hoiatamata jätmise esemete või materjalide allakukkumise ohu või okste allaviskamise korral;
- 2) sae, varustuse jms kasutusjuhendi nõuete eiramine.

Kui eksaminandile tehakse rohkem kui 2 hoiatust, loetakse ülesanne mittesooritatuks.

2.4.2. Rigimine

Ülesande tingimused

Rigimisülesanne sooritatakse (vajadusel osalise imitatsioonina) samal puul kus ronimisülesanne. Ülesande käigus koostab ja paigaldab eksaminand koos maatoega *rigimissüsteemi*, lõikab oksa või imiteerib selle lõikamist ja annab selgitusi oma tegevuse kohta.

Jrk	Kriteerium	jah	ei
1.	Kirjeldab õigesti oma tööplaani, sh kasutatavad vahendeid, tövõtteid ja nende järjekorda; selgitab ringimisel tekkivaid jõude ja pingeid.		
2.	Koostab ja paigaldab ohutut <i>rigimist</i> võimaldava <i>rigimissüsteemi</i> .		
3.	Teeb koostööd maatoega.		
4.	Tagab ohutuse, olles töötamise hetkel kinnitatud vähemalt 2 punktis.		
5.	Kasutab eesmärgipäraselt ja otstarbekalt <i>rigimisvarustust</i> (vastavalt kasutusjuhenditele).		
6.	Töötab puul varustust, puu osi jms alla pillamata.		
7.	Lõikab oksa või imiteerib ettenäidatud oksa lõikamist selgitades oma tegevust.		
8.	Eemaldab <i>rigimissüsteemi</i> .		

3. Tegutsemine arboristi maatoena

Ülesande tingimused:

Eksaminandi tegutsemist maatoena hinnatakse samal ajal, kui tema partner sooritab puuhooldusülesandeid. Arboristi maatoe ülesandeks on põhitöötaja abistamine ning töötsooni turvalisuse tagamine, tagades seejuures omaenda turvalisuse.

Jrk	Kriteerium	jah	ei
1	Jälgib töötsooni turvalisust, välistades kõrvaliste isikute sisenemise sinna.		
2	Suhtleb põhitöötajaga kokkulepitud viisil, andes märku (viibe, vile vm kokkulepitu), et on mõistnud põhitöötaja sõnumit.		
3	Abistab kogu ülesande täitmise ajal põhitöötajat, täites tema korraldusi, tagades seejuures omaenese turvalisuse.		

Vigade esinemisel on hindamiskomisjonil kaalutlemisõigus vastavalt vigade raskusele lugeda ülesanne sooritatuks või mittesooritatuks. Olukord, kus puuhooldusülesande sooritaja nõuab oma ülesandeid mittetäitva maatoe väljavahetamist, lahendatakse kaalutlemise teel. Ülesanne loetakse alati mittesooritatuks juhul, kui maatugi siseneb töötsooni ilma kiivrita või ta ei takista kõrvaliste isikute sisenemist töötsooni.

4. Kannatanu päästmine

Ülesande tingimused:

Ülesanne sooritatakse paaridena. Ülesande sooritamiseks vajalik juurdepääsuköis paigaldatakse eelnevalt hindamiskomisjoni liikmete poolt. Õnnetuse stsenaariumid koostatakse hindamiskomisjoni liikmete poolt ning loositakse eksaminandidele. Ülesande sooritamiseks on aega **30 minutit**.

Jrk	Kriteerium	jah	ei
1.	Hindab olukorda sündmuskohal, lähtudes enese ja kannatanu ohutusest ning võimalikust õnnetuse põhjusest. Maandab järgneda võivate õnnetuste riski ja teavitab häirekeskust.		
2.	Hindab kannatanu seisundit visuaalselt, verbaalselt ja/või manuaalselt, selgitades esmaabi andmise vajaduse vastavalt vigastuse eripärale.		
3.	Hindab vajadust ja võimalusi tuua kõrgtööd teinud kannatanu maapinnale.		
4.	Toimetab võimalusel abitus seisundis kannatanu turvaliselt maapinnale ronimissüsteemi abil:		
	4.1. kontrollib kannatanu varustuse (rakmete, ankurpunkti, köie, ronimissüsteemi) töökorras olekut ning teeb otsuse kannatanu alla tuua kas kannatanu enda või päästja ronimissüsteemi kasutades;		
	4.2. fikseerib kannatanu turvalisse ja ohutusse asendisse, lähtuvalt vigastuse iseloomust;		
	4.3. laskub koos kannatanuga, kasutades ohutuid ja ratsionaalseid võtteid kasutades selleks kas oma või kannatanu ronimissüsteemi.		
5.	Annab esmast elupäästvat abi vastavalt oma pädevusele ja vigastuse eripärale või järgib häirekeskuse juhiseid.		
6.	Paigutab vajadusel kannatanu maapinnal turvalisse ooteasendisse, vältides tema keha mahajahtumist.		
7.	Teavitab juhtunust asjakohaseid isikuid.		

5. Sõlmede moodustamine

Ülesande tingimused:

Eksamineeritav kasutab ronimisülesande sooritamisel ja *rigimisel* 12 erinevat sõlme, valides neid eesmärgipäraselt. Sõlmede tegemist ja kasutamist jälgitakse töö käigus. Juhul, kui eksaminand on töö käigus kasutanud vähem sõlmesid, on komisjonil õigus paluda sõlmede täiendavat demonstreerimist. Vastavalt hindamiskomisjoni otsusele võib ülesande sooritamist nõuda ka enne ronimisülesannete sooritamise algust. Samuti on hindamiskomisjonil õigus nõuda *rigimisülesande* sooritamiseks vajaliku sektsioonisõlme eelnevat demonstreerimist, nt jooksev paalisõlm koos poolsõlmega (*half hitch*) etteantud puunotil. Sõlmede moodustamise oskust hinnatakse allpool oleval tabelil, märkides lahtritesse kas „ei“ või „jah“.

Ülesanne loetakse sooritatuks, kui 12 sõlmest on õigesti moodustatud vähemalt 10. Ühte sõlme võib esitada hindamiseks ainult üks kord (st ilma parandamise võimaluseta).

Nõutavad sõlmed:

Jrk	Kriteerium	jah	ei
1	Paalisõlm / <i>Bowline</i>		
2	Kaheksasõlm/austria juhisõlm / <i>Figure-Eight Loop</i>		
3	Libisev kahekordne kangrusõlm / <i>Double-Fischermans Loop</i>		
4	Seasõrg / <i>Clove Hitch</i>		
5	Jooksev paalisõlm / <i>Running Bowline</i>		
6	Valdotain'i palmik / <i>Valdotain Braid</i>		
7	Klemheist / <i>Klemheist</i>		
8	Distel / <i>Distel</i>		
9	Prusik'u sõlm / <i>Prusik</i>		
10	Vahemehesõlm / <i>Butterfly Knot</i>		
11	Kahekordne kangrusõlm / <i>Double-Fischerman's Knot</i>		
12	Vaiasõlm / <i>Simple Noose</i>		

6. Puuliikide määramine

Eksamineeritav määrab 20 erineva puittaimeliigi oksa, kasutades nii eestikeelseid kui ka ladinakeelseid taimenimetusi. Iga õige eesti keelse liiginimetuse eest saab 2 punkti ja ladina keelse nimetuse eest 2 punkti, kokku on võimalik saada 80 punkti, lävend on ületatud, kui eksaminand saab vähemalt 60 punkti. Ülesande sooritamiseks on aega **30 minutit**.

Liikide nimekiri on toodud Arboristi hindamisstandardi lisa 5.

7. Puuseente määramine

Eksamineeritav määrab 12 puuseene viljakeha, mille hulgas on vähemalt 10 erinevat liiki. Ülesanne on sooritatud, kui eksamineeritav on õigesti määranud 12 eksponaadist vähemalt 9, nimetades neid eestikeelsete nimetustega. Ülesande sooritamiseks on aega **15 minutit**.

Liikide nimekiri on toodud Arboristi hindamisstandardi lisa 5.

8. Kirjalik erialane teooriatest

Eksamineeritav sooritab 40 küsimusest ja ülesandest koosneva kirjaliku erialase testi. Eksamiküsimusi ei avalikustata eksaminandidele enne eksamit. Teooriatestiga kontrollitakse kutsestandardi kompetentsides B.2.1-B.2.10 loetletud teadmisi. Ülesanne on sooritatud, kui eksaminand saavutab vähemalt 26 punkti neljakümnest. Testi võidakse sooritada e-õppe keskkonnas Moodle. Testi sooritamiseks on aega 1 tund.

9. Portfoolio

Portfoolio koostatakse praktika ajal tehtud tööde kohta vastavalt juhendile ning esitatakse elektrooniliselt, üheainsa digiallkirjastatud pdf-dokumendina. Eksamile tulles esitatakse see arhiveerimist võimaldaval andmekandjal, sh sobib ka allkirjastatud väljaprint.

Kutse taotleja peab oma tööd ja tegevusnäitajaid kirjeldama piisava selguse ja täpsusega, et kõigi kehtivas kutsestandardis kirjeldatud kompetentside omamine oleks tõendatud. Portfoolio peab olema autentne: koostatud taotleja enese poolt ning kajastama üksnes omaenda tehtud töid. Erandjuhtudel, kui mõne kompetentsi rakendamise järele on vaadeldaval perioodil puudunud vajadus (nt päästmine, esmaabi), siis peab taotleja kirjeldama, kuidas ta hoiab mainitud võimekusi üleval. Neil juhtudel on lubatud analüüsida ka kellegi teise tööd, kui selleks on võimalus.

Koostamisel tuleb järgida nii õigekirja, lauseehituse kui ka vormistamise nõudeid, kuna see võimaldab teha järeldusi kutset läbiva kompetentsi tegevusnäitajate B 10.6 (digipädevused) ja B 10.7 (eesti keele oskus) kohta (vt kutsestandardit). Seetõttu ei nõuta eneseanalüüsi tabelis eraldi nende pädevuste tõendamist.

Hindamiskomisjoni liikmetel on õigus eksami ajal või praktikaseminaril esitada portfoolio, aga ka kutsestandardis loetletud teadmiste kohta täiendavaid küsimusi või läbi viia vestlus taotlejaga.

Portfoolio koostamise juhend on toodud Arboristi hindamisstandardi lisa nr 4.

Portfoolio on arvestatud, kui:

Jrk	Kriteerium	jah	ei
1.	see on komplektne ja selle koostamisel on silmas peetud etteantud sisunõudeid ja üldkehtivaid ametikeele ning vormistamise nõudeid;		
2.	selles sisalduvas eneseanalüüsis on analüüsitud kõiki arboristitöö osi, sh kutset läbivat kompetentsi;		
3.	eneseanalüüs ja tõendusmaterjalid on valitud viimase 3 aasta jooksul töös olnud objektide kohta;		
4.	eneseanalüüs ja tõendusmaterjalid on autentsed ning reflektiivse iseloomuga (st, analüüs sisaldab ka tehtud vigade ja õnnestumiste analüüsi ning neist õppimist);		
5.	tõendusmaterjalid on valitud nii, et need võimaldavad teha järeldusi taotleja kompetentside kohta (kompetents loetakse puudevaks, kui tõendusmaterjal ei kinnita selle olemasolu);		
6.	portfoolio omanik vastab õigesti talle esitatud võimalikele kontrollküsimustele.		